

מסורת הש"ם

(א) כלם פייז משנה ת, (ב) עירובין טז., (ג) [פסחים עד.א.], (ד) שולחן פיג מ"ד נדה נא.; (ה) [דברים ח.], (ו) [לקמן מ.], (ז) [נדרשית מל.], (ח) גמרה, (ט) [נדביה היה ואין כי כ"ל.], (י) [ונע"ע תוס' מנחות ט: ד"ה לפילו.].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה גזר וכו' וכו' יוסף היה מפרש:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה דורמסקין ב' הרי בריביתו בפח"ק. ק"ל הא גם בפיה"א ענין משהכל אלא דהמנכר סני דשלקות מנכר שהכל. ואי"כ גי' בפס"ע אין כרתמו בפס"ע אלא שהכל כמבואר בסוגיא גבי זית מליח וז"ע: רש"י ד"ה ועבדי תוך וכו' בקול תוך תוך. ע' פסחים עד ע"א גרסי' ד"ה ר' ישמעאל: תוס' ד"ה בצד וכו' טאל לוגמיו בדי שיער. ע' לטול ל"ז ע"א תוס' ד"ה מן ר"ג: בא"ד והר"י היה אוסר. ע' לקמן מ"ט ע"ז תוס' ד"ה ורימ: תוס' ד"ה נתן וכו' (ופי"ד בהסברו. ע' חולין ק"ו ע"א תוס' ד"ה ש"מ:).

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש כתב, דבימייהם היו ריגילים להסב ולקבוע לשחות ולאכול פירות ומני מזונות אבל אנו ריגילים בכך להסב ולכן כ"א מברך לצעמו.

לעזי רש"י

אקדלשי"ט [אדריצ"ש.]. מלות (שיח ברי). פרוג"ש [פרוני"ש.]. שופים. פדררי"א [פדררר"ץ.]. קורא (עיר). מנינשי"ט. לחתוך לחתיכות דקות. אני"ט [אניי"ד.]. שבת (צמת רחוני).

מוסף רש"י

פרמיניהו. מתחכם הדק (שבת עד:) לטון פרומים (שם קיט.). ועבדי תוך תוך. שמושל יפה ונשטק כולו עד שימנח וסהול רומח דומה כמשמע קול זה תוך תוך (נורבין ס.). בקול הסיר (פסחים עד.). אין בה משום תרומה. שאם חור הקלח ונשל לתוך קדירה של חולין אינו מדמע (נדה נא.).

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

גַּזַר לִיה שִׁיעוּרָא. וגבי ברכת פירות הארץ אכילה כתיבא' ו אכילה

בכיות: **כּוּיט שאַמרו**. לענין שיעור כל אכילות: **אגור צסוכו**. מזומן

ללאת ממנו שאינו נבלע צפרי כמסקה תפוחים ותותים אלא אגור

כמסקה ענבים: **דורמסקין**. אף הן שלקות מעשצ שקורין אקדלשי"ט

בלע"ז כך ראיתי בפירוש צבא קמא של רבינו יצחק צדכי יהודה. אבל כאן פירש פרוג"ש וכן שמעתי אני כאן ובצבא קמא (פ"י דף קנז:) פרוג"ש ואי אפשר להעמידה דל"כ *הרי ברכתו צ"פ העץ והיאך קדם וצרך על הפרגיות שצרכתן שהכל ואינם כדברים חשובים כדמפרש ואזיל: שלא **טעם טעם צצר**. ונעשה הצצר חציב עליו: **פרגיוט**. צצר עוף שקורין פדרר"א: וקנס אין כאן. הלא זקן אני והיה לו לשאלני על אזה מנן יצרך לפטור את שאר המינין. ודברים הללו אינן צאין ללפת את הפת אלא שלא מחמת הסעודה הן צאין ואמרינן לקמן (דף מא:) דטועוין ברכה לפנייהם ואין הפת פוטרתן: **דמנכר סבר שלקות**. דכרוב דורמסקין שהכל ברכתו כפרגיות דעל דבר שאין גדולו מן הארץ כגון צצר ציגים ודגים תנא במתניתין⁽¹⁾ שהכל וכיון דבכרומיהם שוות חציב עדיף: **ומלגג סבר שלקות בורא פרי האדמה**. שהיא ברכה חשובה לעצמה לדברים חשובים והיה לו להקדימו: **כרוב עדיף דויין**. דתניא לקמן (דף מד:) כרוב למזון ותרדין לרפואה: **גרגילידי דלפתא**. ראשי לפתות: **פרמיניהו**. מנוש"י"ר בלע"ז לשון קניצת ירק: **פרימא זוטא**. גריעותא היא ובשאלנו חי קאי: **אבי ספי**. על מקום שפיתת הקדיירה: **ועבדי חוך חוך**. כלומר ששלוך ונמחה מאד וקול רמיחתו נשמעת *בקול חוך חוך: **מיא דסלקא**. תבשיל של תרדין: **כסלקא**. לענין ברכה: **דשינפא**. ירק שנזמנין מעט בקדרה למתק בעלמא ולא ללכלו. אני"ט בלע"ז: **למחוקי טעמא עבדי**. ומצרכין על מימי תבשילו צ"פ האדמה: **השצת אין צה**. צבד שלה משנתניה בקדרה והוציאה אין צה שז שמוס איסור תרומה דהוה ליה כעץ בעלמא. מדקתני משנתנה טעם ש"מ לטעמא עצידיא: **פס לנומה**. יבשה שנתנה בקערה לשרות וכן לנזמות דקות⁽²⁾: **לריך שסכלה**. ברכת המוציא עם פריסת הפרוסה מן הפת והאי פרוס ועומד הוא: **אפרוסה** ⁽³⁾ (פליא). כיון דאמרת עם פריסת הפרוסה תכלה מאי חשיבותא ומאי אהניתא: אלא

טעמא עבדי לה שמע מינה אמר רב חייא בר אשי פת צנומה בקערה מברכין עליה המוציא ופליגא דר' חייא דאמר ר' חייא צריך שתכלה ברכה עם הפת מתקין לה רבא רבא מאי שנא צנומה דלא משום דכי כליא ברכה אפרוסה קא כליא על הפת נמי כי קא גמרה אפרוסה גמרה אלא

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

ל"א.

בצַר לִיה שִׁיעוּרָא. היינו דוקא בצרכה שלאחריו דבעינן שיעור

אצל בצרכה שלפניו אפילו פחות מכשיעור דאסור להינות

בעולם הזה בלא ברכה צין לענין אכילה צין לענין שמה אבל בצרכה

שלאחריו צעינן שיעור מלא לוגמיו על כן יש ליזהר לשמות מכוס של

ברכה *מלא לוגמיו כדי שיצרך

לאחריו מעין ג' ברכות *והר"י היה אומר בצורא נפשות כיון דלאו ברכה חשובה היא אפי' בצל"ר משיעורא מצרכינן צורא נפשות רבות ולא נראה דכיון דצורא נפשות תקנוה כנגד על הגפן כי היכי דעל הגפן צעי שיעורא בצורא נפשות רבות נמי צעי שיעורא וצירושלמי ר' יוחנן היכי צריך אית הא לא הוי שיעורא וקאמר משום צריה דלפילו לא אכל אלא פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רמון צעי צרוכי משום דבצריה מצרכין אפילו פחות מכזית וחולק על גמרא דידן כדמשמע הכא א"כ אין הלכה כמומו של ירושלמי (א) וה"ר יוסף היה מפרש שהירושלמי אינו חולק על הגמרא שלנו דהכא מיירי שהסרו הגרעיינס וגמלא חס כן לא היה כצרימו אצל חס אכלו שלם אפי' חס היה פרידה אחת של רמון מנכר עליו מחלה וסוף וגמרא ירושל' היה סבור שהזית היה שלם ולכן הוצרך לתרן בלאומו ענין דלכל פרידה (ט) דצריה ואינן חולקים יחד ועוד יש צירושלמי

היכא דצריך אחרומוסא למיכליה ונפל מידיה ושקל אחרינא צעי צרוכי זמנא אחרימי ופריך מאי שנא מאמת המים פירוש דמנכר לשמות והני אזלי והני אחריני ניהו וא"ל לצרך פעם אחרת ומשני הכא הוה דעתו מתחלה לזה שהיה יודע שילכו להן אצל צמורמוסא לא ידע שיפלו מידו ויאמר צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד משום דהוה ברכה לנטלה וכן נכון לומר על כל ברכה לנטלה *בשכמל"ו: **דורמסקין**. פירש"י פרוג"ש. ולא נראה דצסמוך משמע דמצרכין עליהן צורא פרי האדמה וא"כ צורא פרי העץ צעי צרוכי ונראה שהוא מין כרוב: **נתן בר קפרא רשות לאחד מהן לברך**. ונראה דמיירי בצרכה שלפניו דאי בשל אחריה הא אמרינן (חולין קו.) דאין מזמנין על הפירות *ומיירי צססכו ואנו אין לנו⁽¹⁾ שום הסבה אלא על הפת ולכן צריך לצרך כל אחד על כל דבר הן בפירות הן ציין: **חביב עדיף**. וכן הלכה חס יש לו שני מיני פירות לפניו חציב עדיף וצורא פרי האדמה עדיפא משהכל נהיה בצדו דמזוררת טפי וחשובה לעצמה מקרית ויצרך על אותו המין ששייך צו פרי האדמה אף על פי שאותו המין שיש לצרך עליו שהכל חציב עליו ואם לפניו פירות שהצרכות שוות ואחד מהן הוא מו' המינין יצרך מחלה על אותו של ו' המינין דעדיפי: **מיא דסלקא בסלקא**. מצרכין עליה צורא פרי האדמה אף על פי שאין צה אלא מים

וטעם הירקות מנכר עליהן כאשר יצרך על הירקות אע"ג דאמרינן לעיל דמי פירות זיעה בעלמא הוא יש לחלק: **פת צנומה בקערה מברכין עליה המוציא** לחם מן הארץ ופליגא דר' חייא. וא"ת היכי מיירי חס יש שלמה לפניו הא אמרינן צסמוך דכ"ע שלמה עדיף ואי ליכא אלא לנזומה היכי פליג עלה ר' חייא הא מסקינן לעיל (דף לו:) פרוזין אף על פי שאין בהן כזית מצרכין עליהן המוציא והאיל ואית צהו תורימא דנהמא וי"ל כגון דאיכא שלמה לפניו וצנע מן הנזומה רצ חייא צר אשי סבר דהוי כמו שלמה מאחר שהיא חציבה [מצרך עליה] ור' חייא ס"ל צריך שתכלה ברכה עם שלמה הפת וכוין שצנועה קודם לכן שלמה עדיף אבל אי ליכא שלמה מודה שיצרך על הפרורים *המוציא לחם מן הארץ: והלכתא

עין משפט ור מוצוה

א א מיי פ"ד מהלכות מלכות אסורות הל' א (טוש"ע אורח סי' ספו):

ב א ב טוש"ע אורח סי' ריא סעיף ג:
ב א ב טוש"ע אורח סי' רה סעיף ד:

ב א ד מיי פ"ג מהל' ברכות הל' ו טוש"ע אורח סי' רח סעיף ג:

ב א ה מיי פ"ח מהל' ברכות הלכה ד סמג שם טוש"ע אורח סימן רה סעיף ב:

ב א ו מיי פט"ו מהל' מרומות הלכה י"ב ופ"א מהל' טומאת אוכלין הלכה ז:

ז ו טוש"ע אורח סי' רד סעיף א ובהגר"א:

רבינו חננאל

הביאו לפניו כרוב דודורמסקין. פי' פרוגנא. וכלשון ישמעאל אהני עין בקר ומברכין עליו בורא פרי העץ. ופרגיות. צפרים קטנים. גרגילידי. דליפתא בין פירמי וברכי בין זוטרי בורא פרי האדמה. אפי' שרא ביה קיחמא, דלמדבדק בעלמא קא מיכין ולא למוזנא. מיא דסילקא כסילקא ומיא דליפתא כליפתא כך הלכה ומברך בורא פרי האדמה. א"ר שמואל קא מיכין ולא למוזנא. מיא דסילקא כסילקא ומיא דליפתא כליפתא כך הלכה ומברך בורא פרי האדמה. א"ר חייא בר אשי משמיה דרב פת צנומה בקערה מברכים עליה המוציא. פרי' פיררה פתחין בקערה ויצק עליה מרק מברכין עליה המוציא לחם (ומיירי דבאיכא עליה תורימא דנהמא). ופליגא דר' חייא דאמר צריך שיתכלה ברכת המוציא עם בציעת החתיכה מן הככר שבוצע ממנו. דהא זה הפת כולה כבר היא צנומה בקערה. ומתקין רבא אהא דר' חייא מאי שנא צנומה אצנומא קבליא. אפי' המוצע על הככר צין דפריס מזה הככר ובצע. כי כליא ברכה אפרוסה כליא. אלא אמר רבא צריך שתכלה ברכה על הפת. כלומר, אם היא פת שלמה מברך ואח"כ בוצע, אבל אם היא פתוחה או צנומה בקערה, אומר המוציא ופושט ידיו ונוטל. והלכתא כרבא.

עין משפט
גד מצוה

למ:

והלכתא ברבא דמברך ואח"כ בוצע. פי' שלא יפירש הפרוסה מן הפת עד אחר הצרכה ויש שנוהגין לצרך צרכת המוציא קודם שיחמוך כדי שמהא הפת שלמה נשעת צרכה ואין המנהג נכון[[]^{לעשות ו]} דהוי היסח הדעת צין הצרכה לאכילה ומיהו

נשצת נכון להחמיר ולצרך קודם

שיחמוך שלא תשמט ידו לנזעזע קודם שחלה הצרכה שאז לא יהיה לו לחם משנה וצפרק שלשה שאכלו (לקמן מו.) מסקינן דנעינין עד שחלה אמן

מפי העונין שלא ינזעזע קודם ויש שמציאים ראהי שצריך לסיים הצרכה קודם שינזעזע מדמני רבי חייא צירושלמי אין מצרכין על הפת אלא נשעה שהוא פורס והיינו משום שאם יפרוס קודם הצרכה שמה תפול הפרוסה מידו ולא יוכל לאכול פרוסה אחרת שינזעזע בלא צרכה אלא ינטרך

לחזור ^(א) ולצרך ויש כאן צרכה לנטלה אבל אם ^(א) (לא) יהיה צריך לצרך על כל הפת ולא יוכל לפרוס קודם הצרכה אז אם תפול הפרוסה אינו מצרך על פרוסה אחרת ויפטר בצרכה ראשון[[][]]:

מברך ע" הפתיתין ופוטרי את השלמיין. פירש"י אס הפתיתין והשלמין שוין יצרך על אחה שירצה ואס הפתיתין גדולים צריך לצרך על הפתיתין לפטור את השלמין ור' יוחנן אומר על השלמין מנזה מן המובחר אפי' אס הפתיתין גדולי טפי ותימה א"כ סבא הפוכה דלרב הונא פתיתין שהס גדולים עדיפי ולר' יוחנן שלמין עדיפי ואין סבא לומר דפליגי בהפוך סברות ועוד תימה אמאי שינה בסמוך לשונו דנקט לשון פרוסה של חטין ע"כ פירש רבינו תנ" דמייירי בפמתיתין גדולים ושלמים קטנים וה"פ אמר רב הונא מצרך על הפתיתין כלומר אס ירצה והוא הדין על השלמין אס ירצה ורבי יוחנן דהא רב ורבי

יוחנן הלכה כר' יוחנן וכל שכן לגבי **אבל** פרוסה של חטין ושלמה מן השעוריים ד"ה מברך ע" הפרוסה של חטין. דחטי עדיפי משום דאקדמיה קרא אבל פתיתין ושלמין ממין אחד אפילו יהיו הפתיתין מפת נקיה והשלמין מפת קיצר מצרך על השלמין כדאיתא בתוספתא (פרק ד) שלמין דגלוסקאות ושלמין דגלוסקאות פרוסה דגלוסקאות ושלמין דנעל הבית מצית פת כשר ופת של נכרי מצרך על הכשר (תחלה) וכן אמרינן צירושלמי פת טהור ופת טמא מצרך על הטהור אבל אם פת של נכרי חביז ונקי ופת של ישראל אינו חביז מצרך לאחיה שירצה כדאיתא צירושלמי פת נקי טמא ופת קיצר טהור מצרך לאחיה שירצה אבל רבינו שמשון כזה לפת לכן של נכרי מעל השלמן עד לאחר צרכת המוציא. שני שלמין ממין אחד אס אחד יותר נקי מצרך על הנקי דחביז ליה טפי: **בתנאי** ב'. פירש רש"י חזי בלא גדול קרי חשוב לפי שיש צו יותר מצלל קטן שלם ולא נראה דהא לכאורה משמע דלהכי נקט חזי בלא גדול ^(א) משום דיש בחזי בלא גדול כמו בצקן שלם ולא יותר ועוד דאס כן לא הוי דומיא דחשוב דגבי פרוסה של חטין דקאי עלה דהתם שוין ויש לפרש דכהדדי שוין הס אבל דגדול טוב יותר לאכילה מן הקטן ועוד פירש רש"י דמיייתי תנאי אסיאף דמצרך על הפרוסה של חטין ופוטרי את השלמה של שעורים ומר סבר חשוב עדיף ומר סבר חטין דמקדמי בקרא עדיפי אבל א"א לפרש דחטין עדיפי משום שפת של חטין חשוב מפת של שעורים דהא פי' דצמין אחד פת נקיה ופת קיצר השלם עדיף: **ומר** סבר שלם עדיף. וא"ת מנא ליה הא ^(א) אימא דחטין חשיבי טפי משום דאקדמיה קרא ויש לומר דהכי מדמה דהתם אע"ג דמסבא חשוב לכהן עדיף דחביז (במדבר יח) צהרימכס את חלצו ממנו ואפי' הכי קאמר דשלם עדיף ה"נ נימא שלם עדיף מפמתיתין של חטין אע"ג דאקדמיה קרא והדין עס רש"י שלא רצה לפרש כתנאי אפלוגמיהו דרבי יוחנן ורב הונא שהרי למאי דמפרש ^(א) לרב הונא כשהן שוין מצרך על אחו שירצה א"כ לא קפיד אחשיצות ולא אשלמות וא"כ מאי כתנאי איכא ולפר"ת נמי דפי' דמצרך על הפתיתין גדולים אס ירצה ואי צעי צריך על השלמים קטנים אלמא לא חשיז ליה עדיף אלא כי הדדי נינהו לרב הונא וא"כ לא מני קאי כתנאי אפלוגמא דפתיתין: **כל** היבא דאיבא בהן כ"ע לא פליגי דחשיב עדיף. ונהי דלעיל קאמר פתיתין גדולים ושלמים קטנים דמצרך על השלמים היינו דוקא לצרכה דלא איכפת ליה שיערך בגדול דלמה יצרך בגדול הואיל ואינו נקי מזה אבל גבי נתינה לכהן איכא נפקותא דיתן לו הגדול החשוב טפי דניחא ליה: **מניח** פרוסה בתוך השלמה ובוצע. פירש רש"י ובוזע לשמיהן או בוצע לשלמה בלכד והיינו ע"י שניהן דכיון שהניח הפרוסה תחת השלמה נראה כמו שצוזע נמי אפרוסה ודוקא בוצע לשלמה אבל לא רצה לפרש וצוזע לאחיה מהן שירצה או לפרוסה או לשלמה דמקאמר לתוך השלמה משמע דהשלמה עיקר ולפי' רש"י ה"פ ירא שמים יוצא ידי שניהם כדרב הונא וכדר' יוחנן בפמתיתין ושלמה ולפי' ר"ת לא מצינו לפרש הכי דקאי אפתיתין שהרי אינו צריך לעשות כן אלא יצרך על השלמה ודי צרך לכ"ע דאפילו רב הונא לא קאמר אלא על הפרוסה אס ירצה אבל פשיטא אס צריך על השלמה יאז וגראה ^(א) לפירוש ר"ת שניהם קאי אשני לחמים אפרוסה של חטים ושלמה של שעורים: **הכל** מודים בפסח שמניח הפרוסה בתוך השלמה ובוצע מאי טעמא דאם עוני בתיב. משום דחביז לחם עוני מניח הפרוסה תחת השלמה וגראה כצוזע על הפרוסה ומ"מ אין לנזעזע כי אס על השלמה ועל הפרוסה יצרך על אכילת מזה ויורכים ואוכלים משמיהן יחד כדי שיהא נראה כצוזע על הפרוסה וכן המנהג אבל אין לעשות המוציא וגם על אכילת מזה מן הפרוסה דהוי כעושה מזה חצילות וגראה לי דהא הוי צרכה של נהנין ואינם נקראים חצילות חצילות דהא אקידוש מצרכים קידוש וצרכת היין ורבינו מנחם[[]^{מווינ"א} היה רגיל לעשות הכל על הפרוסה ואין השלמה בזה כי אס כצביל לחם משנה והר"י היה רגיל לצרך תחלה צרכת המוציא על שמיהן קודם שינזעזע ואחר כך מצרך על אכילת מזה וצוזע משמיהן אס ורש"י היה רגיל לחם מאחר שהיה עושה על שמיהן ופעמים מפיק רש"י נפשיה מפלוגמא ולא היה רוצה לשנות המנהג והיה מצרך על השלמה תחלה המוציא והיה בוצע קלת ולא היה מפרידה עד שיערך על הפרוסה על אכילת מזה וצוזע משמיהן יחד:

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

אלא אמר רבא מצרך ואח"כ בוצע. ^(א) וגומר כל הצרכה ואח"כ מפריש הפרוסה דלילא צרכה אפת שלם: **פסיפין ושלמין אמר רב הונא.**

אס רצה מצרך על הפתיתין ואס הפתיתין גדולים מן השלמין צריך לצרך עליהן: **כתנאי.** הא דאמרת פרוסה של חטין ושלמה של

שעורין כו' תנאי היא: **אבל לא חזי**

בלא גדול. ואע"פ שיש צו יותר

מקטן שלם: **צמקוס שיש כהן.**

ונותנו לו מיד: **צמקוס שאין כהן.**

צריך לשראל שיניענו עד שימצא

כהן ליתנו לו וחזי בלא אין מתקיים:

יוצא ידי שניהן. ידי מחלוקת של רב

הונא ורבי יוחנן: **מניח פרוסה תחת**

השלמה. ונמלאלו שמיהן צידו

ובוצע או משמיהן או מן השלמה:

לחם עוני כפי. ודרכו של עני

בפרוסה לפיכך צריך שירצה כצוזע

מן הפרוסה: **אינולה שירוצא.**

פרוסה גדולה שהיה די לו לכל

הסעודה נשצת: **ריפסא דערוצא.**

שערכו צו אהמול ערוצי חלירות:

טול

ומר סבר שלם עדיף היבא דאיבא כהן כולי עלמא לא פליגי דחשוב עדיף כי פליגי דליבא כהן ^(א) דתנן יכל מקום שיש כהן תורם מן היפה וכל מקום שאין כהן תורם מן המתקיים ר' יהודה אומר אין תורם אלא מן היפה אמר רב נחמן בר יצחק ^(א) וירא שמים יוצא ידי שניהן ומנו מר בריה דרבינא

דמר בריה דרבינא ^(א) מניח פרוסה בתוך השלמה ובוצע תני תנא קמיה

דרב נחמן בר יצחק מניח הפרוסה בתוך השלמה ובוצע ומברך אמר ליה

מה שמך א"ל ^(א) שלמן א"ל שלום אתה ושלמה משנתך ששמת שלום בין

התלמידים אמר רב פפא הכל מודים יבפסח שמניח פרוסה בתוך שלמה

ובוצע מאי טעמא ילחם עוני כתיב א"ר ^(א) אבא יובשבת חייב אדם לבצוע

על שתי ככרות מ"ט ^(א) לחם משנה כתיב א"ר אשי חוינא ליה לרב כהנא

ידנקיט תרתו ובצע חדא ר' זירא ^(א) הוה בצע אכולא שירותא א"ל רבינא

לרב אשי ^(א) והא קא מתחזי כרעבתנותא אמר [ליה] כיון דכל יומא לא קעביד

הכי והאידינא קא עביד לא מתחזי כרעבתנותא ^(א) רב אמי ורב אסי כי

הוה מתרמי להו ריפתא דעروبא מברכין עליה המוציא לחם מן הארץ

אמרי הואיל ואתעביד ביה מצוה חדא נעביד ביה מצוה אחריתי

אמר

:רב הונא שהלכה כמותו שהיה תלמידו של רב דדוקא בנאמוראי בנאריא אמרינן הלכה כנאראי:
אבל פרוסה של חטין ושלמה מן השעוריים ד"ה מברך ע" הפרוסה של חטין. דחטי עדיפי משום דאקדמיה קרא אבל פתיתין ושלמין ממין אחד אפילו יהיו הפתיתין מפת נקיה והשלמין מפת קיצר מצרך על השלמין כדאיתא בתוספתא (פרק ד) שלמין דגלוסקאות ושלמין דגלוסקאות פרוסה דגלוסקאות ושלמין דנעל הבית מצית פת כשר ופת של נכרי מצרך על הכשר (תחלה) וכן אמרינן צירושלמי פת טהור ופת טמא מצרך על הטהור אבל אם פת של נכרי חביז ונקי ופת של ישראל אינו חביז מצרך לאחיה שירצה כדאיתא צירושלמי פת נקי טמא ופת קיצר טהור מצרך לאחיה שירצה אבל רבינו שמשון כזה לפת לכן של נכרי מעל השלמן עד לאחר צרכת המוציא. שני שלמין ממין אחד אס אחד יותר נקי מצרך על הנקי דחביז ליה טפי: **בתנאי** ב'. פירש רש"י חזי בלא גדול קרי חשוב לפי שיש צו יותר מצלל קטן שלם ולא נראה דהא לכאורה משמע דלהכי נקט חזי בלא גדול ^(א) משום דיש בחזי בלא גדול כמו בצקן שלם ולא יותר ועוד דאס כן לא הוי דומיא דחשוב דגבי פרוסה של חטין דקאי עלה דהתם שוין ויש לפרש דכהדדי שוין הס אבל דגדול טוב יותר לאכילה מן הקטן ועוד פירש רש"י דמיייתי תנאי אסיאף דמצרך על הפרוסה של חטין ופוטרי את השלמה של שעורים ומר סבר חשוב עדיף ומר סבר חטין דמקדמי בקרא עדיפי אבל א"א לפרש דחטין עדיפי משום שפת של חטין חשוב מפת של שעורים דהא פי' דצמין אחד פת נקיה ופת קיצר השלם עדיף: **ומר** סבר שלם עדיף. וא"ת מנא ליה הא ^(א) אימא דחטין חשיבי טפי משום דאקדמיה קרא ויש לומר דהכי מדמה דהתם אע"ג דמסבא חשוב לכהן עדיף דחביז (במדבר יח) צהרימכס את חלצו ממנו ואפי' הכי קאמר דשלם עדיף ה"נ נימא שלם עדיף מפמתיתין של חטין אע"ג דאקדמיה קרא והדין עס רש"י שלא רצה לפרש כתנאי אפלוגמיהו דרבי יוחנן ורב הונא שהרי למאי דמפרש ^(א) לרב הונא כשהן שוין מצרך על אחו שירצה א"כ לא קפיד אחשיצות ולא אשלמות וא"כ מאי כתנאי איכא ולפר"ת נמי דפי' דמצרך על הפתיתין גדולים אס ירצה ואי צעי צריך על השלמים קטנים אלמא לא חשיז ליה עדיף אלא כי הדדי נינהו לרב הונא וא"כ לא מני קאי כתנאי אפלוגמא דפתיתין: **כל** היבא דאיבא בהן כ"ע לא פליגי דחשיב עדיף. ונהי דלעיל קאמר פתיתין גדולים ושלמים קטנים דמצרך על השלמים היינו דוקא לצרכה דלא איכפת ליה שיערך בגדול דלמה יצרך בגדול הואיל ואינו נקי מזה אבל גבי נתינה לכהן איכא נפקותא דיתן לו הגדול החשוב טפי דניחא ליה: **מניח** פרוסה בתוך השלמה ובוצע. פירש רש"י ובוזע לשמיהן או בוצע לשלמה בלכד והיינו ע"י שניהן דכיון שהניח הפרוסה תחת השלמה נראה כמו שצוזע נמי אפרוסה ודוקא בוצע לשלמה אבל לא רצה לפרש וצוזע לאחיה מהן שירצה או לפרוסה או לשלמה דמקאמר לתוך השלמה משמע דהשלמה עיקר ולפי' רש"י ה"פ ירא שמים יוצא ידי שניהם כדרב הונא וכדר' יוחנן בפמתיתין ושלמה ולפי' ר"ת לא מצינו לפרש הכי דקאי אפתיתין שהרי אינו צריך לעשות כן אלא יצרך על השלמה ודי צרך לכ"ע דאפילו רב הונא לא קאמר אלא על הפרוסה אס ירצה אבל פשיטא אס צריך על השלמה יאז וגראה ^(א) לפירוש ר"ת שניהם קאי אשני לחמים אפרוסה של חטים ושלמה של שעורים: **הכל** מודים בפסח שמניח הפרוסה בתוך השלמה ובוצע מאי טעמא דאם עוני בתיב. משום דחביז לחם עוני מניח הפרוסה תחת השלמה וגראה כצוזע על הפרוסה ומ"מ אין לנזעזע כי אס על השלמה ועל הפרוסה יצרך על אכילת מזה ויורכים ואוכלים משמיהן יחד כדי שיהא נראה כצוזע על הפרוסה וכן המנהג אבל אין לעשות המוציא וגם על אכילת מזה מן הפרוסה דהוי כעושה מזה חצילות וגראה לי דהא הוי צרכה של נהנין ואינם נקראים חצילות חצילות דהא אקידוש מצרכים קידוש וצרכת היין ורבינו מנחם[[]^{מווינ"א} היה רגיל לעשות הכל על הפרוסה ואין השלמה בזה כי אס כצביל לחם משנה והר"י היה רגיל לצרך תחלה צרכת המוציא על שמיהן קודם שינזעזע ואחר כך מצרך על אכילת מזה וצוזע משמיהן אס ורש"י היה רגיל לחם מאחר שהיה עושה על שמיהן ופעמים מפיק רש"י נפשיה מפלוגמא ולא היה רוצה לשנות המנהג והיה מצרך על השלמה תחלה המוציא והיה בוצע קלת ולא היה מפרידה עד שיערך על הפרוסה על אכילת מזה וצוזע משמיהן יחד:

הבא

מסורת הש"ס

א) תרומות פ"ב מ"ח,
ב) תרומות פ"ב מ"ד [נמנחות נה:],
ג) [שבת סא:],
ד) שבת ק"ח:
ה) [מנחות לו:]
ו) שבת ק"ח:
ז) פ' מרש"ס ומהרש"ל,
ח) [גולה דגרי לר"ת שמיהן וקאי לפני כנ"ל],

תורה אור השלם

1. לא תאכל עליו חמץ
שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחמץו צאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:

דברים טו ג
2. ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבא כל גטיאי הקדה ויגידו למשה:
שמות טו כב

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה אלא וכו' בוצע גומר כל:
ב) תוס' ד"ה ושלמא וכו' לעשות כן דהוי היסח:
ג) בא"ד אלא ינטרך לחזור.
ד) דמני צירושלמי היכא דצריך אלוהינאוסא למיכליה ונפל מידיו וכו' ופי' בתוס' לעיל דקד זה דכ"ה בלא ליה:
ה) ד"ה כמלא וכו' נקט מלי בלא גדול.
ו) ע"פ הדו"ל לומר אבל לא גדול שאינו שלם לחזו לזיך נקט מלי:
ז) וכו' ומר וכו' הא איבא למימר דמעיין:
ח) בא"ד למאי דמפרש רש"י לרב הונא דכשהן שוין:

גליון הש"ס

גב' א"ל שלמן. מצינו שם זס בסוף מנחת כות וסס הוא מלא וכו':

מוסף תוספות

א. בתוס' ד"ש כתב, ולא ישר בעיני רבינו שחושבו יותר הפסקה שיאחר לחתוך הלחם וירשה בין ברכה לאכילה.
ב. בתוס' לא היה צריך לחזור ולברך כיון שלא פירס קודם הברכה ואם תפול הפרוסה מידו ויפרוס פרוסה אחרת מפטר מברכה ראשונה.
ג. בתוס' ד"ש כתב, ע"כ פי' ר' יעקב בתשובתו דגרסי' בספורי שלנו הביאו לפניו פתיתים גדולים ושלמים קטנים.
ד. בתוס' ד"ש כתב, וה"ר מנחם מווינ"א היה מברך ברכת המוציא ועל אכילת מצה על הפרוסה ובשלימה לא היה נוגע כלל דאינה אלא משום לחם משנה ואמרי' מה דרכו של עני בפרוסה.

מוסף רש"י

כל מקום שיש בהן תורם מן היפה. שמה כהן יאכלם מיד. תאנים יפין ואין מתקיימין. גרגרות מתקיימין ואין יפין [מנחות נה:].
יוצא ידי שניהן. עבד כמריסין (שבת סא), לבצוע. צרכת המוציא (שם ק"ח). דנקיט תרתו. [וחזון צידו (שם), הוה בצע אכולא שירותא. פרוסה גדולה ודי לו כה לאוזה סעודה ולכבוד שבת וגראה ממחנכ סעודת שבת להתחזק ולאכול הכנה (שם), כי הוה מתרמי להו ריפתא דעירובא. פתמים שהעירוב כביים ופעמים כביי אחד משאר בני אדם (שם),]